

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

1959 · 50 · 2009

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ЯТА СЕКЦІЯ

**СПРАВА «ЛЮДМИЛА НАУМЕНКО ПРОТИ УКРАЇНИ»
AFFAIRE LYUDMYLA NAUMENKO c. UKRAINE**

(Заява № 14728/07)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

10 грудня 2009 року

ОСТАТОЧНЕ

10/03/2010

Це рішення набуло статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції. Воно може підлягати редакційним виправленням.

У справі «Людмила Науменко проти України»

Європейський суд з прав людини (п'ята секція), засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

Пеер Лоренцен (Peer Lorenzen), *Голова*,

Рената Ягер (Renate Jaeger),

Карел Юнгвірт (Karel Jungwiert),

Райт Маруст (Rait Maruste),

Марк Віллігер (Mark Villiger),

Миряна Лазарова-Трайковська (Mirjana Lazarova Trajkovska), судді,

Михайло Буроменський (Mykhaylo Buromenskiy), *суддя ad hoc*, та Клаудія Вестердік (Claudia Westerdiek), *Секретар секції*,

після обговорення за зачиненими дверима 17 листопада 2009 року постановляє таке рішення, що було ухвалено того ж дня:

ПРОЦЕДУРА

1. Справу було розпочато за заявою (№14728/07), яку 19 березня 2007 року подала до Суду проти України відповідно до статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція) громадянка України пані Людмила Олександрівна Науменко (далі — заявниця).

2. Заявницю представляв пан Г. М. Авраменко, адвокат, що практикує у м. Чернігові. Уряд України (далі — Уряд) представляв його Уповноважений — пан Ю. Зайцев з Міністерства юстиції.

3. 15 жовтня 2008 року Суд вирішив комунікувати Уряду скарги за пунктом 1 статті 6 Конвенції, а також за статтею 1 Першого протоколу. Відповідно до пункту 3 статті 29 Конвенції Суд також вирішив одночасно розглядати питання щодо прийнятності та суті заяви.

ФАКТИ

I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ

4. Заявниця народилась у 1957 році та проживає у м. Чернігові.

A. Невиконання судових рішень, постановлених на користь заявниці та її сина, та мирових угод

5. Рішенням від 1 листопада 2001 року Деснянський районний суд м. Чернігова (далі — районний суд) постановив стягнути з колишнього чоловіка заявниці аліменти на її утримання в розмірі 1/8 частини його

заробітної плати щомісячно, починаючи з 10 вересня 2001 року. Цей же районний суд рішенням від 15 травня 2002 року постановив стягнути аліменти на утримання сина заявниці в розмірі 1/4 частини заробітної плати її колишнього чоловіка, починаючи з 15 травня 2002 року. Зазначені рішення не були виконані.

6. Оскільки заявниця не була впевнена, що зазначені судові рішення будуть виконані, вона була вимушена укласти мирові угоди зі своїм колишнім чоловіком. Двома рішеннями від 16 листопада 2005 року районний суд визнав ці мирові угоди, відповідно до яких заявниця відмовилась від сум, які її колишній чоловік повинен був сплатити за рішеннями вищезазначеного суду від 1 листопада 2001 року та 15 травня 2002 року; її колишній чоловік, у свою чергу, повинен був сплатити їй 5500 грн¹ та передати у власність їхньому сину належну йому на праві власності 1/3 частину їхньої спільної квартири. Ці дії мали бути вчинені до 31 грудня та 21 листопада 2005 року відповідно. Заявниця стверджувала, що у зв'язку з бездіяльністю державної виконавчої служби Чернігівського міського управління юстиції ці мирові угоди були виконані лише в частині виплати 5500 грн². Заявниця не порушувала провадження проти державної виконавчої служби щодо невиконання мирових угод.

В. Провадження проти державної виконавчої служби

7. В травні 2004 року заявниця звернулася до районного суду з позовом до державної виконавчої служби щодо невиконання судових рішень від 1 листопада 2001 року та 15 травня 2002 року.

8. Рішенням від 10 січня 2005 року районний суд визнав бездіяльність Деснянського відділу державної виконавчої служби Чернігівського міського управління юстиції незаконною та присудив заявниці 3000 грн³ відшкодування моральної шкоди, в задоволенні решти позовних вимог щодо відшкодування матеріальної шкоди відмовив. Це рішення було виконане лише частково, заявниці було сплачено 2000 грн⁴.

9. Заявниця ініціювала провадження щодо відмови у задоволенні частини її вимог та вимагала підвищення зазначеної суми. Рішеннями апеляційних судів Чернігівської та Полтавської областей (останній виступав як суд касаційної інстанції) від 10 серпня 2005 року та 26 жовтня 2007 року було відмовлено у задоволенні позовних вимог заявниці. Рішенням від 3 жовтня 2006 року Верховний Суд України також відхи-

¹ Близько 932 євро.

² Близько 932 євро.

³ Близько 438 євро.

⁴ Близько 293 євро.

лив касаційну скаргу Деснянського відділу державної виконавчої служби Чернігівського міського управління юстиції.

10. 5 квітня 2006 року відділом державної виконавчої служби Чернігівського обласного управління юстиції було винесено постанову про закінчення виконавчого провадження у зв'язку з реорганізацією місцевих відділів державної виконавчої служби.

11. 24 листопада 2008 року рішення від 10 січня 2005 року було виконано в повному обсязі.

С. Проведення проти начальника місцевого відділу державної виконавчої служби щодо виконання судового рішення від 10 січня 2005 року

12. У квітні 2006 року заявниця звернулась до суду з позовом до відділу примусового виконання рішень державної виконавчої служби Головного управління юстиції у Чернігівській області про невиконання судового рішення від 10 січня 2005 року.

13. 27 вересня 2006 року суд відмовив у задоволенні позову та підтримав обґрунтування закриття виконавчого провадження. Заявниця не оскаржила це рішення.

14. У квітні 2007 року заявниця подала заяву про ухвалення додаткового рішення в рамках провадження щодо заміни боржника. 22 червня 2007 року суд відмовив у задоволенні її вимог через відсутність такої процедури. 10 вересня 2007 року апеляційний суд Чернігівської області залишив вищезазначене рішення без змін. 28 листопада 2007 року Верховний Суд України прийняв скаргу заявниці та відкрив касаційне провадження, яке наразі триває.

II. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

Відповідне національне законодавство викладено в рішенні від 27 липня 2004 року у справі «*Ромашов проти України*» (*Romachov v. Ukraine*), заява № 67534/01, пп. 16–19).

ПРАВО

I. ПРЕДМЕТ СПОРУ

16. Суд зазначає, що після комунікації заяви Уряду заявниця доповнила свої зауваження новими скаргами на тривалість судових проваджень, які були порушені щодо її колишнього чоловіка та начальника місцевого відділу державної виконавчої служби.

17. Суд зазначає, що ці скарги були подані після комунікації заяви Уряду держави-відповідача, який не був запрошений надати свої коментарі щодо них. Таким чином, Суд вважає, що ці скарги виходять за межі предмета розгляду цього спору та не підлягають розгляду в рамках цієї справи (див. вищезазначене рішення від 6 квітня 2004 року у справі «Скубенко проти України» (*Skubenko c. Ukraine*), заява № 41152/98). Ці скарги є предметом окремого провадження в рамках справи за заявою № 58012/09.

II. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ ПУНКТУ 1 СТАТТІ 6 КОНВЕНЦІЇ ТА СТАТТІ 1 ПЕРШОГО ПРОТОКОЛУ

18. Заявниця скаржилась на те, що тривалість виконання судового рішення від 10 січня 2005 року, постановленого на її користь проти державної виконавчої служби, становить порушення її прав, гарантованих пунктом 1 статті 6 Конвенції та статтею 1 Першого протоколу до Конвенції, які передбачають таке:

Пункт 1 статті 6 Конвенції

«Кожен має право на (...) розгляд його справи упродовж розумного строку судом (...), який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру (...).»

Стаття 1 Першого протоколу

«Кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений своєї власності інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом і загальними принципами міжнародного права.

Проте попередні положення жодним чином не обмежують право держави вводити в дію такі закони, які вона вважає за необхідне, щоб здійснювати контроль за користуванням майном відповідно до загальних інтересів або для забезпечення сплати податків чи інших зборів або штрафів».

A. Прийнятність

1. Заперечення щодо невичерпання національних засобів юридичного захисту

19. Уряд зазначив, що заявниця не оскаржила постанову від 5 квітня 2006 року про закінчення виконавчого провадження і, таким чином, не вичерпала всіх засобів юридичного захисту.

20. Заявниця підтримала свою заяву.

21. Суд зазначає, що Уряд не зміг довести, чи могла запропонована процедура забезпечити виконання рішення, постановленого на її користь, та в якій мірі.

22. Таким чином, Суд вважає, що заявниця не повинна була використовувати зазначені Урядом національні засоби юридичного захисту, та їх невичерпання не слід розглядати як відсутність зацікавленості з боку заявниці у виконанні рішення, постановленого на її користь.

2. Заперечення щодо несумісності ratione personae

23. Уряд вважав, що заявниця не є жертвою в розумінні статті 34 Конвенції, враховуючи те, що судові рішення від 10 січня 2005 року було виконане в повному обсязі 24 листопада 2008 року.

24. Заявниця підтримала свою заяву.

25. Суд повторює свою позицію, викладену у багатьох рішеннях проти України, відповідно до якої заявниця може вважати себе жертвою порушення її прав, гарантованих Конвенцією, щодо тривалості невиконання рішення, винесеного на її користь (див., наприклад, вищезгадане рішення у справі «*Ромашов проти України*» (*Romashov v. Ukraine*) та рішення від 29 червня 2004 року у справі «*Войтенко проти України*» (*Voitenko v. Ukraine*), заява № 18966/02, п. 35). Таким чином, заперечення Уряду має бути відхилено.

26. Суд зазначає, що ця скарга не є явно необгрунтованою у розумінні пункту 3 статті 35 Конвенції. Суд також зазначає, що вона не є неприйнятною з будь-яких інших підстав. Тому вона повинна бути визнана прийнятною.

В. Суть

27. Уряд стверджував, що у цій справі не було порушення пункту 1 статті 6 Конвенції та статті 1 Першого протоколу.

28. Заявниця не погодилась.

29. Суд зазначає, що судові рішення від 1 листопада 2001 року та від 15 травня 2002 року не були виконані. Виконавче провадження було закінчено 16 листопада 2005 року, коли ці рішення були замінені двома мировими угодами. Тривалість їх невиконання становить приблизно чотири роки та три роки і шість місяців відповідно.

30. Рішенням від 10 січня 2005 року районний суд визнав, що невиконання цих судових рішень відбулось у зв'язку з бездіяльністю державної виконавчої служби та присудив заявниці відшкодування. 24 листопада 2008 року це рішення було виконане, тривалість його виконання становила близько трьох років та десяти місяців.

31. Суд нагадує, що він вже встановлював порушення пункту 1 статті 6 Конвенції та статті 1 Першого протоколу в аналогічних справах

(див. рішення від 27 липня 2004 року у справі «*Ромашов проти України*» (*Romashov v. Ukraine*), заява № 67534/01, пп. 42–46), включаючи випадки тривалого невиконання судових рішень, за якими боржником була державна виконавча служба (див., наприклад, рішення у справах «*Лисенко проти України*» (*Lysenko c. Ukraine*), заява №18219/02, пп. 23–26, від 7 червня 2007 року, та «*Білокін та інші проти України*» (*Bilokin et autres c. Ukraine*), заява № 14298/06, пп. 25–28, від 18 червня 2009 року).

32. Розглянувши всі надані йому матеріали, Суд вважає, що Уряд не навів жодного факту чи аргумента, здатного переконати його дійти іншого висновку у цій справі.

33. Таким чином, мало місце порушення пункту 1 статті 6 Конвенції та статті 1 Першого протоколу.

III. ІНШІ СТВЕРДЖУВАНІ ПОРУШЕННЯ

34. Заявниця вважає, що тривале невиконання судових рішень, постановлених на її користь, порушує статтю 3 Конвенції. Посилаючись на пункт 1 статті 6 Конвенції, вона стверджувала, що тривалість судового провадження проти місцевого відділу державної виконавчої служби була нерозумною, та оскаржувала результат цього провадження. Вона також скаржилась за пунктом 1 статті 6 Конвенції та за статтею 1 Першого протоколу на невиконання судових рішень та мирових угод щодо її колишнього чоловіка.

35. Щодо цих скарг, враховуючи всі наявні матеріали та настільки, наскільки вони охоплювалися його компетенцією, Суд дійшов висновку про відсутність будь-яких ознак порушень прав та свобод, передбачених Конвенцією. Тому Суд вважає, що зазначені скарги є явно необґрунтованими в розумінні пункту 3 статті 35 Конвенції та мають бути відхилені відповідно до пункту 4 статті 35 Конвенції.

IV. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

36. Відповідно до статті 41 Конвенції:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливу сатисфакцію».

A. Шкода

37. Заявниця вимагала 7000 євро відшкодування матеріальної шкоди та 5000 євро відшкодування моральної шкоди.

38. Уряд оскаржив ці вимоги.

39. Здійснюючи оцінку на засадах справедливості, Суд вважає за належне присудити заявниці 1200 євро відшкодування моральної шкоди.

В. Судові та інші витрати

1. Юридична допомога

40. Заявниця вимагала 475 євро компенсації витрат на юридичну допомогу в національному судовому провадженні. Уряд зазначив, що ці витрати не мають прямого зв'язку з предметом розгляду цієї справи в Суді. Суд погоджується з цим.

41. Заявниця вимагала 800 євро компенсації витрат на юридичну допомогу під час розгляду справи в Суді. На підтвердження своєї вимоги заявниця надала копію квитанції, що свідчить про сплату її представнику 5000 грн¹.

42. Уряд оскаржив її вимоги, стверджуючи, що заявниця не надала ані копії договору про надання юридичної допомоги, ані детальної інформації щодо вартості підготовки зауважень та інших документів, ані платіжних доручень.

43. Суд повторює, що відповідно до його практики, має бути встановлено, що ці витрати були необхідними і фактично понесеними з метою запобігти порушенню або отримати відшкодування за встановлене порушення Конвенції, а також що сума витрат була розумною (рішення від 6 листопада 2008 року у справі «Кривоножко та Демченко проти України» (*Krivonozjko et Demtchenko c. Ukraine*), заява № 7435/05 та заява № 7715/05, п. 40). У цій справі заявниця надала копію квитанції, яка підтверджувала оплату послуг представника. Проте враховуючи те, що справа не була складною, та те, що заявниця не зобов'язана була залучати адвоката, Суд вважає за належне присудити заявниці 100 євро витрат, понесених під час провадження в Суді.

2. Витрати на переклад

44. Заявниця вимагала 30 євро компенсації витрат на здійснення перекладу листів Суду та надала підтверджуючі документи щодо цієї суми.

45. Уряд залишив це питання на розсуд Суду.

¹ Близько 778 євро.

46. У цьому зв'язку Суд вважає за належне присудити заявниці зазначену суму.

С. Пеня

47. Суд вважає за належне призначити пеню виходячи з граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, до якої має бути додано три відсоткових пункти.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* скаргу за пунктом 1 статті 6 та статтею 1 Першого протоколу до Конвенції щодо тривалості виконання судового рішення від 10 січня 2005 року прийнятною, а решту скарг у заяві — неприйнятними.

2. *Постановляє*, що мало місце порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

3. *Постановляє*, що мало місце порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції.

4. *Постановляє*, що:

(а) упродовж трьох місяців з дня, коли рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач має сплатити заявниці 1200 (одну тисячу двісті) євро відшкодування моральної шкоди та 130 (сто тридцять) євро компенсації судових та інших витрат, разом з будь-якими податками, що можуть нараховуватись;

(б) ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом надень здійснення платежу;

(с) зі спливом зазначеного тримісячного строку і до повного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в цей період, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

5. *Відхиляє* решту вимог заявниці щодо справедливої сатисфакції.

Учинено французькою мовою і повідомлено письмово 10 грудня 2009 року відповідно до пунктів 2 і 3 правила 77 Регламенту Суду.

Клаудія ВЕСТЕРДІК
(Claudia Westerdiek)

Пеер ЛОРЕНЦЕН
(Peer Lorenzen)

Секретар

Голова